

Kopa, M.: Neslučitelnost výkonu funkce soudce s jinými funkcemi a činnostmi

Linde, a.s., 2012, 136 s., ISBN 978-80-7201-873-4

Vítězslav Němčák*

Martin Kopa se ve své monografii podrobně zabývá tématem neslučitelnosti funkce soudce s jinými funkcemi a činnostmi. Práce se nejdříve věnuje obecným vymezením soudcovské inkompatibility a jejím státovědným východiskům včetně nezbytného historického exkurzu. Jádrem práce je pak část rozebírající českou právní úpravu a její „metodologizace“ a také kapitola obsahující aplikaci „testu kompatibility“ (viz dále) na jednotlivé typy funkcí nebo činností. Mezi tyto dvě zásadní části práce je ještě navíc včleněna kapitola o úpravě neslučitelnosti funkce soudce s jinými funkcemi v zahraničí nebo u některých mezinárodních či nadnárodních soudů.

Vydavatel, Linde Praha uvádí, že publikace má 136 stran. Ale není třeba se bát, že by čtenáři utlala knížka zabrala příliš mnoho času, jelikož samotný text práce se vešel na necelých 100 stran. Zbytek publikace tvoří zejména příloha sestavená z dotčených právních předpisů. Nutno však podotknout, že příloha je velmi vhodně zvolená, protože čtenáři nabízí velký komfort. Sam jsem do přílohy často při čtení textu nahlížel.

Práce je podle mého názoru dobrým počinem. Kniha se zabývá tématem, které si zaslouží podrobnou diskusi; nejde o nic méně než o důvěryhodnost českých soudců a soudů. Přesto se asi každý čtenář, stejně jako já, neztotožní se všemi závěry autora a metodami, kterými k nim dospěl.

Obsah publikace čtenáře mírně vyvede z míry již v samotném úvodu, který je poněkud netradiční. Autor v něm například uvádí jakými vědeckými metodami při psaní publikace postupoval a vyjmenovává mezi nimi párové dvojice abstrakce – konkretizace nebo analýza – syntéza; dokonce se opírá i o Kolbův experimentální cyklus a analýzu SWOT.¹ V úvodu se rovněž dočteme z jakých hypotéz autor vychází a jaká je „kognitivní výzkumná otázka“.² Není se však třeba zaleknout přemíry metod. Vždyť autor sám nakonec používá, jak sám dále

v textu knihy uvádí, i „argument selským rozumem“.³ Text publikace tedy ničím nevybočuje ze standardu struktury a jazyka, který je běžný v českém právním prostředí.

Práce se v úvodních pasážích věnuje státovědnému rozboru dělby moci a jejím souvislostem ve vztahu k neslučitelnosti jiných funkcí s funkcí soudce. Osobně v této pasáži postrádám hlubší analýzu výchozích konceptů. Práce se jaksí samozřejmě opírá o jména jako jsou Charles Louis Montesquieu nebo John Locke, ale čtenář se nedozví nic nového oproti jiným úvodům do státovědy.

Poté je v textu zařazena kapitola obsahující rychlou retrospektivu ústavní i podústavní úpravy neslučitelnosti v českých zemích a za ní následuje podrobnější kritický rozbor současných právních základů neslučitelnosti funkce soudce s jinými funkcemi a činnostmi.

Na základě státovědných, ústavní i podústavních základů neslučitelnosti autor vytváří test inkompatibility, který si dovolím zde uvést v plném znění: „*Funkce soudce je (...) kompatibilní s jinou konfliktní funkcí nebo činností, pokud:*

- 2) *funkce nebo činnost je v konfliktu s funkcí soudce,*
- 3) *nevzbuzuje pochybnosti o naplňování principu dělby moci (v horizontálním i vertikálním smyslu),*
- 4) *nevzbuzuje pochybnosti o porušení povinnosti soudce zdržet se všeho, co by mohlo narušit důstojnost soudcovské funkce nebo ohrozit důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů*
- 5) *a nevzbuzuje pochybnosti o porušení zákazu další výdělečné činnosti.“⁴*

Autor mě nepřesvědčil, že tento test v praxi potřebujeme, ale jako teoretický model, který umožní „metodologizaci“ pohledu na neslučitelnost, je to dobrý přístup. S některými prvky testu v nabídnuté podobě nesushlasím. Například nevím, proč by měla být neslučitelná nějaká činnost s funkcí soudce, už ve chvíli, kdy *vzbuzuje pochybnosti* o porušení zákazu další výdělečné činnosti. Zákon hovoří jasně, neslučitelná je až na ně-

* Vítězslav Němčák, doktorand Katedry ústavního práva a politikologie Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.

¹ Recenzovaná publikace, s. 12.

² Recenzovaná publikace, s. 13–14.

³ Recenzovaná publikace, s. 90.

⁴ Recenzovaná publikace, s. 56.

kteří výjimky každá činnost, která je výtěžná (§ 85 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích). Rovněž bych vůbec do testu nezařazoval bod 1, který je spíše předpokladem pro aplikaci testu než samotným testem inkompability. Nebudu zde však dále podrobně rozebírat jednotlivé prvky testu, čtenář si může udělat při čtení publikace vlastní názor.

Velmi kriticky však nahlížím na kapitolu věnující se zahraniční úpravě.⁵ V případě analýzy zahraničních právních úprav je vždy třeba dbát na kvalitní výběr států a zdůvodnění tohoto výběru. U mnoha právních problémů (včetně neslučitelnosti funkcí) můžeme v zahraničních úpravách u jednotlivostí nalézt širokou plejádu řešení. Výběr jen několika států pak nemůže v žádném případě podat obrázek o většinové zahraniční úpravě. Je třeba mít také na paměti, že v případě prezentace zahraničních právních úprav o nich nebude mít čtenář povědomí, a tak musí spoléhat na autora. Výběr států musí být i proto zdůvodněn tak, aby věrohodně osvětlil, kam autor „srovnáním“ míří. Výběr postavený na kritériu „zajímavých řešení, kterými bychom se mohli inspirovat“,⁶ zvolený autorem monografie, není vhodným kritériem pro odbornou právní publikaci, jež sama deklaruje nesmělou ambici srovnat českou úpravu s úpravou v ústavních rádech zemí Evropské unie.⁷ Formální představení textů článků ústav některých států, ještě navíc citovaných podle české publikace z roku 2004, nevzbuzuje příliš důvěry.⁸

Nejzajímavější částí práce je analýza jednotlivých funkcí nebo činností, které mohou být s výkonem funkce soudce v kolizi. Tento příspěvek do diskuze o místě

soudce v systému státních institucí i v rámci soukromého sektoru považuji za přínosný. Odborných publikací zabývajících se tímto tématem není v České republice příliš mnoho, a pokud by se M. Kopovi podařilo svou publikací rozvířit diskuzi, pak je to vítané.

Autor v této části práce aplikuje svůj test kompatibility a detailně hodnotí (ne)slučitelnost různých funkcí a činností s funkcí soudce. Například slučitelnost výkonu funkce soudce s členstvím v parlamentu včetně možnosti účastnit se volební kampaně jako kandidát (str. 69) nebo členstvím v rozkladové komisi ústředního správního orgánu (str. 80) či členstvím v zastupitelstvu územního samosprávného celku (str. 83). Autor také hodnotí slučitelnost funkce soudce s funkcí předsedy nebo místopředsedy soudu (str. 88) a vyjadřuje se ke slučitelnosti výkonu funkce soudce s funkcí Veřejného ochránce práv (str. 93) a reflektuje diskuzi, která proběhla při poslední volbě ombudsmana, do níž zasáhla i předsedkyně Nejvyššího soudu. V neposlední řadě se M. Kopa vyjadřuje k přípustnosti členství soudce v politické straně (str. 98).

V závěru práce autor představuje možnosti budoucí právní úpravy, která by napravila nedostatky a nejasnosti, jež podle jeho analýzy, současná úprava obsahuje.

I přes mnou uvedené výhrady bych doporučil monografii přečíst každému, kdo má být i jen okrajově o téma neslučitelnosti funkce soudce s jinými funkcemi nebo činnostmi zájem. Kniha nutí čtenáře se zamyslet a dává mu prostor udělat si vlastní názor, což je i samo o sobě velkým přínosem recenzovaného díla.

⁵ Recenzovaná publikace, s. 65 an.

⁶ Recenzovaná publikace, s. 65.

⁷ Recenzovaná publikace, s. 59.

⁸ Recenzovaná publikace, s. 65.